

Tilmaamaha Wadahadalka Bulshada ee Kahortagga Isticmaalka Galmada iyo Xadgudubka

— Kahortag & Difaac —

Waxaa isku dubbariday: Agnes Mwangi, HR Isuduwaha Badbaadinta Carruurta iyo Ilaalinta - Windle International Kenya

Waxaa taageeray: Phyllis Mureu, Agaasimaha Fulinta, Windle International Kenya

Waxaa maalgeliyey: Golaha Caalamiga ah ee Hay'adaha Samafalka ah (ICVA)
Guddiga Joogtada ah ee Hay'adaha (IASC)
Hay'adda Qaxootiga ee UNCHR

Tusmad

Mahadnaq	5
Soo Koobid Fulineed	6
Hagaha Hagaha Bulshada PSEA	7
Hordhac iyo baaxad	8
Hordhaca fadhiga wacyi galinta bulshada ee SEA	9
Module 1 - Module 1: Fahmitaanka SEA	9
Casharka 1.1: Weydii ka qaybgalayaasha waxa ay u maleynayaan in SEA loola jeedo.	9
Casharka 1.2: Weydii ka qaybgalayaasha waxa ay u maleynayaan inuu sababay SEA.	10
Fadhiga 1.3: Weydii ka qaybgalayaasha waxa ay u maleynayaan inay yihiin halista/ saameynta/cawaaqibka SEA ee: a) carruurta b) dhalinyarada c) dadka naafada ah d) ragga iyo dumarka da'da ah e) dembiile f) Ururka & shaqaalahooda	11
Fadhiga 1.4: Weydii ka qaybgalayaasha in ay ka fakaraan xuquuqaha bulshada	12
Buugga 2aad: Ka Hortagga Isticmaalka Galmada iyo Xadgudubka (SEA)	13
Casharka 2.1: Weydii kaqeybgalayaasha sababta aysan dadka ugu soo wargalinin kiisaska SEA hey'adda ay khuseyso- Fududee dooda la xiriirta kooxda ka qeyb galeysa-carruurta / dhalinyarada / dadka naafada ah / shaqaalaha amniga / dadka da'da ah ee bulshada.	13
Casharka 2.2: Weydii ka qaybgalayaasha in ay sheegan sababaha ay u fikirayaan ka warbixinta kiisaska SEA waa wax fiican (faaiidoyiin).	14
Fadhiga 2.3: Mabaadi'da Muhiimka ah ee IASC / Xeerka anshaxa shaqaalaha gargaarka ee kahortaga SEA	15
Fadhiga 2.4: Doorka bulshada ee kahortaga SEA	18
Module 3 Jawaab ku saabsan walwalka iyo dhacdooyinka SEA	19
Fadhiga 3.1: Jidka Warbixinta / Gudbinta	19
Jidka Tixraaca Xerada Xagadera	20
Jidka Tixraaca Xerada Ifo	21
Jidka Tixraaca Xerada Dagahaley	22
Lifaaqa 1 - Mabaadi'da Muhiimka ah ee IASC	22

Mahadnaq

Qaddarinta aan u hayno Bulshada Interagency iyo Isgaarsiinta ee ku saabsan Kahortagga Isticmaalka Galmada iyo Xadgudubka Golaha Caalamiga ah ee Hay'adaha Iskaa Wax u Qabso (ICVA), Guddiga Joogtada ah ee Hay'adaha (IASC) & Hay'adda Qaxootiga ee Qaramada Midoobay (UNHCR) oo soo saaray hagitaankan hagida tababarka bulshada. suurtagal ah Waxaan si gaar ah ugu mahadcelinayaa UNHCR-ta Dhadhaab-Kenya ee taageerada qaaliga ah iyo jawaab celinta ka bixisay intii lagu jiray hagahan.

Waxaan qireynaa taageerada ka timaada Difaaca Caruurta Dhadhaab (CP), Rabshada ku saleysan Jinsiga (SGBV) iyo Kahortaga Ku-xadgudubka Galmada iyo Xadgudubka (PSEA) kooxaha shaqeeya Waxaan ku faraxsan nahay bulshada Dhadhaab wada shaqaynta ballaaran iyo sida ay uga go'an tahay in xeryaha qaxootiga ee Dhadhaab ay ammaan u ahaadaan carruurteenna. Waxaan sidoo kale qireynaa waqtiga iyo dhaqaalaha qaaliga ah ee ay bixiyeen kooxda Windle International Kenya Dhadhaab ee horumarinta hagista iyo fududeynta wadahaadalka bulshada ee IFO, Dhagaxley iyo Xagardheer

Soo Koobid Fulineed

Sida ku xusan Buug-yaraha Xog-hayaha Guud ee Qaramada Midoobay ee ku saabsan Ilaalinta Ka-faa'iidsiga Galmada iyo Xadgudubka, ka-faa'iideysiga galmada waxaa loola jeedaa "wixii dhab ah ama isku day xadgudub ah oo loogu talagalay booska nuglaanta, awoodda kaladuwan, ama kalsoonida, ujeeddooyin galmo, oo ay ku jiraan, laakiin aan ku xaddidnayn, faa'iidada lacag ahaan, bulsho ahaan ama siyaasad ahaan ka faa'iideysiga galmada ee mid kale. Ku-takri-fal galmo iyo ku-tagri-fal (SEA) waxay dhacdaa marka dadka awoodda haya ay si xun uga faa'iidaystaan ama ugu xadgudbaan dadka nugul ujeeddooyinka galmada. Ujeedada isdhexgalka bulshada iyo sanduuqa isgaarsiinta ee kahortaga dhiig-miirashada iyo xadgudubka galmada (PSEA) sidaa darteed waxay gacan weyn ka geysaneysaa xoojinta awoodsiinta bulshada ee looga baahan yahay inay ka difaacaan ku xigeenka.

Windle International Kenya kuma koobna oo keliya abuurista wacyiga bulshada ee halista, ka hortagga iyo ka warbixinta nabdoon ee SEA laakiin sidoo kale waxay qaadatay qaab aan dulqaad lahayn oo nooc kasta oo xadgudub ah oo ka dhan ah qaxootiga iyo bulshooyinka nugul. Tilmaamahan wada hadalka bulshada waxaa u adeegsan doona ka faa'iideystayaashayada tooska ah oo ka kooban dhalinyarada, dadka nugul, bulshada iyo hogaamiyaasha diinta kaliya ma ahan waxbarashadooda laakiin sidoo kale waxay barayaan dadka kale ee bulshada guud.

Phyllis Mureu
Agaasimaha Fulinta

Hagaha Hagaha Bulshada Psea

Tilmaamahan wada hadalka bulshada waxaa lagu horumariyey taageero laga helay Golaha Caalamiga ah ee Wakaaladaha Tabaruca ah (ICVA), Guddiga Joogtada ee Hay'adaha (IASC) iyo Hay'adda Qaxootiga ee Qaramada Midoobay (UNHCR) waxaana isku dubbariday Windle International Kenya iyo hay'adaha ka shaqeeya hay'adaha (adeeg bixiyeyaasha) isagoo door muhiim ah ka ciyaaraya. Ujeeddadoodu waxay ahayd inay fuliyaan ballanqaadyada, waajibaadka iyo shuruudaha looga baahan yahay bulshada inay ka difaacaan ka faa'iideysiga iyo xadgudubka galmada, hubinta awoodsiinta bulshada si ay ugu suurtagasho ka hortagga iyo soo gudbinta tabashooyinka nabadgelyada iyo dhacdooyinka ku-tagrifalka iyo xadgudubka galmada (SEA). Bixiyeyaasha adeegga ee kaqeybgalaya waxay dejiyeen hanaan warbixineed oo faahfaahsan iyo istiraatiijiyad si loo hubiyo in talaabooyinka ku habboon laga qaado dambiilayaasha bulshadana ay nabad ku ahaato.

Hordhac iyo baaxad

Ujeeddo: Tilmaamahan waxaa loogu talagalay inuu kaqeybqaatayaasha kaqeybqaado wadahal, layliyo ama wadahalalo kooxeed si loo fahmo waxa uu yahay ka faa'iideysiga iyo xadgudubka galmada (SEA), halista kujirta, sida looga hortago ugana jawaabo shilalka iyo welwelka SEA ee bulshada dhexdeeda. Waxaa loo isticmaali karaa wadahal lala yeesho qaybaha kala duwan ee dadka ee bulshada-carruurta, dhalinyarada, saraakiisha amniga, dadka naafada ah ee ku nool iyo ragga iyo haweenka da 'weyn. Fududeeyuhu waa inuu ku hago doodaha si loo gaaro koox walba baahideeda. Tilmaamaha waa in lagu turjumaan luqadaha maxalliga ah.

Waqtiga: Waxay kuxirantahay nooca kaqeybgalayaasha, doodan waxay qaadan kartaa 60 -90 daqiiqo. Si kastaba ha noqotee, fududeeyuhu waa inuu waqti u qoondeeyaa cashar kasta iyada oo ku xidhan baahida ka qaybgalayaasha.

Qalabka: IASC Lix mabaadi'da aasaasiga ah / Xeerka anshaxa ee la xiriira SEA waa in lagu turjumaan luqadaha maxalliga ah ee la xiriira lana wadaago. Haddii tani aysan suurta gal ahayn, waxaa muhiim ah in fududeeyuhu ama wada-hawlgalahu uu bixiyo turjumaad afka ah inta lagu gudajiro fadhiga.

Hordhaca fadhiga wacyi galinta bulshada ee SEA

Isuduwaha ayaa soo dhaweynaya kaqeybgalayaasha wuxuuna soo bandhigayaa fududeeyayaasha kale. Isaga ama iyada ayaa sharxaya in ujeedka kulanku yahay in laga wada hadlo arrimaha la xiriira Kahortagga Isticmaalka Galmada iyo Xadgudubka (PSEA), sahaminta siyaabaha SEA looga hortagi karo loona wadaagi karo sida dhacdooyinka ama welwelka SEA si nabadgelyo leh loogu soo sheegi karo.

Module 1: Fahmitaanka SEA

Casharka 1.1: Weydii ka qaybgalayaasha waxa ay u maleynayaan in SEA loola jeedo.

Hubso inaad abuurto goob raaxo leh oo ay ku dareemayaan “ammaan” inay kaga hadlaan arrintan xasaasiga ah. Ha noqon xukun. Dhaqan ahaan waa ku habboon tahay in laga hadlo SEA (Xusuusnow dhammaan jawaabaha la bixiyay). Xusuusnow tani waxaa loo maleynayaa inay tahay wadahalal sidaa darteed baaris, su’aalo weydii oo u oggolow iyaga inay sidoo kale weydiiyaan su’aalo, soo jeediyaan talooyin iyo la wadaagaan khibradooda.

Doodda ka dib, haddii macnaha uusan soo bixin, sharax taas:

- Xadgudubka Galmada macnaheedu waa faragalinta jireed ee dhabta ama hanjabaadda ah ee dabeecadda galmada, ha ahaato xoog ama duruufo aan sinnayn ama qasab ah.
- Ka-faa’iideysiga galmada waa middhabah ama isku day xadgudub ah oo loogu talagalay qofbooskiisanuglaanta, awoodakaladuwanaanta, amakalsoonida, ujeedooyingalmoo aykamidyihiinlaakiinaankuxaddidneynmacaashkalacagta, bulshoahaanamasiyaasad ahaan ka faa’iideysiga galmada ee qof kale oo ay ku jiraan ka ganacsiga iyo dhillaysiga.
- Ku-tagrifalka Galmada iyo Xadgudubka (SEA) waxay ka dhigan tahay ku takri-fal awoodeed oo shaqaalaha gargaarku ku hayaan dadka ay dhibaataadu saameysey. Waxay salka ku haysaa sinnaan la’aanta jinsiga, dheelitir la’aanta awoodda iyo ixtiraam la’aanta xuquuqda aadanaha. Qof kastaa wuu sameyn karaa BAD laakiin kuwa leh awood badan waxay u badan tahay inay fuliyaan halka kuwa awoodda yar ay u nugul yihiin inay noqdaan dhibanayaal. Gargaarka.

Shaqaaluhu had iyo jeer waxay leeyihiin awood badan kuwa ay u adeegaan.

Sidaas darteed waxaan u fahamnay dhiig-miirashada iyo xadgudubka galmada inay yihiin ficillo ay geysteen shaqaalaha gargaarka ama dadka xiriirka la leh ururrada gargaarka ee ka dhanka ah dadka ay tahay inay ilaashadaan ama ay gargaarka siiyaan. SEA waxay wiiqeysaa kalsoonida iyo sharafta shaqaalaha gargaarka bani’aadamnimada waxayna waxyeello u geystaan kuwa ay waajib ku tahay inay ilaaliyaan.

Casharka 1.2: Weydii ka qaybgalayaasha waxa ay u maleynayaan inuu sababayo SEA. (U fiirso jawaabahooda oo dhan)

Fududee wada hadalka iyadoo la raacayo nooca dadka aad la shaqeyneyso tusaale ahaan qodobada aad ka fileyso carruurta, dhalinyarada, shaqaalaha amniga, dadka naafada ah, dadka da'da ah ee bulshada.

Kordhi qodobbada soo socda haddii aan la xusin.

- a. Bulshadu aqoon la'aan ayey u tahay inay SEA dambi tahay iyo in kale maadaama dadka qaar u arkaan xeelad badbaado. Sii tusaalooyin sida shaqaale gargaar oo u taga gabar qaxooti saaxiibtinnimo. Way oggoshahay oo shaqaalaha gargaarku wuxuu siiyaa lacag iyo baahiyo kale oo aasaasi ah oo loogu beddelo galmo.
- b. Hay'ad kastaa waxay leedahay xeer anshaxeed oo ay shaqaale kasta saxeexaan ka mamnuucaya xidhiidhada galmada ee qaxootiga iyo bulshooyinka nugul ee ay la shaqeeyaan. Hase yeeshe waxay ka faa'iideystaan iyaga oo ku lug leh xiriir galmo iyagoo og inay dembi tahay.
- c. Qaxootiga qaarkood iyo bulshooyinka nugul waxay u arkaan shaqaalaha samafalka dad xalal u ah mashaakilkooda sida; dib u dejin, nolol wanaagsan sidaa darteedna waxay noqotay wax fudud oo la dhaco. Tusaalooyin sii- Shaqaale gargaar ayaa been u sheegay haweeney qaxooti ah oo u ballanqaaday inuu ka caawin doono inay dib u dejin u beddelaan xiriir galmo.
- d. Qaar ka mid ah caadooyinka dhaqanka iyo rajooyinka laga qabo dhaqanka galmada ee ku saabsan jinsiga, jihada galmada, awooda e.tc waxay gacan weyn ka geystaan SEA. Tusaalooyin bixi - Dhaqamada qaar ayaa qiimeeya bikrannimada. Gabadha la kulantay xadgudub galmo waxay doorbidaysaa aamusnaanta halkii ay ka hadli lahayd.
- e. Ku takri-fal awoodeed shaqaalaha gargaarka
- f. Ixtiraam la'aanta xuquuqda aadanaha ee shaqaalaha gargaarka
- g. Sinaan la'aanta Jinsiga - Ninku wuxuu ka awood badan yahay dumarka, awood iyo marin u helka ilaha dumarka

Fadhiga 1.3: Weydii ka qaybgalayaasha waxa ay u maleynayaan inay yihiin halista / saameynta / cawaaqibka SEA ee: a) carruurta b) dhalinyarada c) dadka naafada ah d) ragga iyo dumarka da'da ah e) dembiile f) Ururka & shaqaalahooda (Jawaabtooda oo dhan fiiri)

Fududee doodda diiradda saareysa saameynta koox kasta ka dib dambiilaha iyo ururka. Tusaale ahaan, shaqaale samafal ah oo ku xadgudba cunug. Sidee ficilkani u saameeyaa ilmaha, dembiilaha iyo ururka shaqaaleeyey dembiilaha?

Kordhi qodobbada soo socda haddii aan la xusin.

- a. Carruurta ka badbaaday - waxay yeeshaan kalsooni darro dadka waaweyn, wayna baxaan waxayna muujiyaan cabsi, waxay leeyihiin khalkhal hurdo-hurdo, cunno xumo iyo cunno xumo, waxay dareemaan dambi waxayna ooyaan aamusnaan.
- b. Ka badbaaday dhalinyarada- Waxaa ku dhaca xanuunada maskaxda sida khalkhalka walaaca, walaxda la xiriirta iyo cilladaha balwada leh, waxay dareemaan dambi aan ciirsi lahayn iyo xanaaq, waxay muujiyaan cabsida infekshinka uurka aan la rabin mararka qaarkoodna way ka noqdaan. Hadday yihiin arday xoogaa xiisaynaya iskuulka, waa la ceebeynayaa oo magacooda ayaa luminaya oo asaagood ayaa ka laabanaya iyaga oo cidlo iyo go'doon ka dhigaya.
- c. Dadka naafada ah- Waxay dareemaan ciirsi la'aan, dambi iyo caro. Dhibaato cudurada maskaxda sida naxdinta, walwalka iyo cabsida cudurada galmada lagu kala qaado iyo uur aan loo baahnayn. Dhibanayaal badan ayaa ka warbixiya dib u soo celinta xadgudubka galmada waxayna la kulmaan dareemo go'doon, naxdin iyo jahwareer. Qofka oo dhan maskaxiyan iyo jir ahaanba waa ay saameeyeen.
- d. Dembiile - Shaqo lumis, diidmo ka haysata bulshada iyo shaqaalaha kale ee gargaarka, u dhibtoodaan jir ahaan iyo maskax ahaanba, waxay u badan tahay in xabsi la dhigo.
- e. Kalsoonidii beeshu ka qabtay shaqaalaha Gargaarka, xiriirkii hay'adaha iyo jaaliyadu wiiqdey. Bulshada ayaa laga yaabaa inay ka aargutaan, oo ay ku dhacdo dareen la'aan.
- f. Abaabul- inay lumiyaan maalgelintii, waxay waayaan shaqaalihii, muuqaalkii hay'addu waa mid wasaqeysan, wuxuu noqdaa khatar xagga amniga ah, bulshada ayaa lumisay kalsoonidii.
- g. Shaqaalaha kale ee ururka- waxay u xanuunsadaan u naxariisasho la'aan, niyad jab kooxeed, waxaa laga yaabaa inay aargoostaan, waxqabadka shaqo oo hooseeya, isdhexgalka bulshada ee bulshada ayaa saameyn ku yeeshay.

Fadhiga1.4: Weydii ka qaybgalayaasha in ay ka fakaraan xuquuqaha bulshada

(Xusuusnow qodobbadooda)

Kordhi qodobbada soo socda haddii aan la xusin.

- a. Beeshu waxay xaq u leedahay in laga ilaaliyo nooc kasta oo ka mid ah dhiig-miirashada iyo ku-xadgudubka galmada si bilaash ah.
- b. Qofka soo sheega dacwadda SEA wuxuu xaq u leeyahay in laga ilaaliyo nooc kasta oo aargoosi ah oo bilaash ah.
- c. Dhibbane / badbaade wuxuu xaq u leeyahay inuu helo caawimaad bilaash ah. Isaga ama iyadu waxay xaq u leeyihiin inay dareemaan badbaado.
- d. Beeshu waxay xaq u leedahay inay soo sheegto wixii shaki ah, tabasho ama dhacdo ah ee SEA cabsi la'aan.
- e. Beeshu waxay xaq u leedahay inay ka ilaaliso xubnaha bulshada kale SEA la'aan Beeshu waxay xaq uleedahay inay udirto xuquuqdaan bulshada dhexdeeda.

Buugga 2aad: Ka Hortagga Isticmaalka Galmada iyo Xadgudubka (SEA)

Casharka 2.1: Weydii kaqeybgalayaasha sababta aysan dadka ugu soo wargalinin kiisaska SEA hey'adda ay khuseyso- Fududee dooda la xiriirta kooxda ka qeyb galeysa-carruurta / dhalinyarada / dadka naafada ah / shaqaalaha amniga / dadka da'da ah ee bulshada.

(U fiirso jawaabahooda oo dhan)

Facilitate the discussion in relation to the group participating-children/ youth/ people living with disability/ security personnel/the aged in the community. (Note all their responses)

Kordhi qodobbada soo socda haddii aan la xusin.

- a. Cabsi aan la rumaysan karin
- b. Cabsi laga qabo in la waydiiyo laaluush qaasatan saldhigyada booliska si loo soo qabto dambiilaha.
- c. Mararka qaar markii dambiilayaasha la qabto, waxay laaluush siiyaan booliska waana lasii daayaa.
- d. Kheyraad la'aan si loo helo caawimaad tusaale ahaan.gadiidka.
- e. Ceeb, dambi iyo ceeb
- f. Fear whetKa cabso in sirta la ilaalin doono
- g. Cabsi laga qabo aargudasho uu geysto dembiilaha
- h. Ku tiirsanaanta dhaqaalaha iyo taageerada kale ee dembiilaha
- i. Dambiiluhu u hanjabo dhibanaha / badbaadaha haddii ay soo sheegaan
- j. Ninaadan rabin dembiilaha inuu waayo shaqadiisa ama la maxkamadeeyo.
- k. Marka dacwadaha badda la soo sheego waxna lama qaban.
- l. Ka warbixinta ama ka hadlida arrimaha galmada meel fagaare ah waa mamnuuc dhaqan ahaan.
- m. Bulshada waxay u badan tahay inay kugu eedeeyaan inay tahay sababta keentay dhacdada (diidmada bulshada)
- n. Warbixinta cabsidu waxay ku qasbi kartaa hay'adaha inay kala noqdaan taageeradooda bulshada daaweyntu waxay kaa caawin kartaa yareynta cawaaqibka xadgudubka sida uurka aan loo baahnayn, infekshannada galmada lagu kala qaado sida HIV.

1. Kordhinta warbixinada kuwa kale- Maqalka hal sheeko waxay ku dhiiri galin kartaa dadka kale inay soo baxaan oo ay la wadaagaan sheekooyinkooda sidoo kale kiiska ka dhanka ah dambiilaha ayaa xoogaystay.
2. Dib u habeyn yareyn - Aqoonsiga dembiilaha ayaa yareyn kara inay mar kale dembi gaaraan. Ku wargeli ka qaybgalayaasha in badbaadayaashu ay tahay inay iyagu gaaraan go'aannada ugu fiican naftooda. Ka warbixinta xadgudubka galmada waa go'aan shaqsiyeed. Si kastaba ha noqotee, waxaa laga yaabaa inay jiraan faa'iidooyin shaqsiyadeed oo laga helo warbixinta iyo sidoo kale suurtagalnimada yareynta xadgudubka mustaqbalka.

Casharka 2.2: Weydii ka qaybgalayaasha in ay sheegan sababaha ay u fikirayaan ka warbixinta kiisaska SEA waa wax fiican (faa'iidooyin).

Isu dheellitir wadahadalka si aad uga soo hesho qodobbo kuwa leh waa wax fiican (faa'iidooyin) iyo kuwa dhahaya ma ahan wax fiican (khasaaro). (U fiirso jawaabahooda oo dhan)

Gabagabadii adigoo sharxaya in soo gudbinta kiisaska xadgudubka laga yaabo inay faa'iidooyin u leeyihiin kuwa soo maray xadgudubka iyo sidoo kale ka hortagga xadgudubka mustaqbalka inuu dhaco. Faa'iidooyinka qaar waa:

1. Bogsiiinta- qaar ka mid ah badbaadayaasha ayaa qirtay in ka dib markii ay u warrameen oo ay u sheegeen qoyskooda iyo asxaabtooda ay ka dhigtay inay dhaqso u bogsadaan. Si kastaba ha noqotee, qof kastaa kuma bogsan doono isagoo u sheegaya dadweynaha kaliya kuwa diyaar u ah.
2. Helitaanka taakuleyn - Markii qof soo sheego xadgudub galmo, waxaa loo gudbin karaa taageero iyo la-talin aysan horay u aqoon. Raadinta daaweyn wax ku ool ah ayaa kaa caawin karta yareynta cawaaqibka xadgudubka sida uurka aan loo baahnayn, infekshannada galmada lagu kala qaado sida HIV.
3. Kordhinta warbixinada kuwa kale- Maqalka hal sheeko waxay ku dhiiri galin kartaa dadka kale inay soo baxaan oo ay la wadaagaan sheekooyinkooda sidoo kale kiiska ka dhanka ah dambiilaha ayaa sii xoogaystay.
4. Dib u habeyn yareyn - Aqoonsiga dembiilaha ayaa yareyn kara inay mar kale dembi gaaraan.

Ku wargeli ka qaybgalayaasha in badbaadayaashu ay tahay inay iyagu gaaraan go'aannada ugu fiican naftooda. Ka warbixinta xadgudubka galmada waa go'aan shaqsiyeed. Si kastaba ha noqotee, waxaa jiri kara xoogaa faa'iidooyin shaqsiyadeed ah oo ku saabsan soo gudbinta iyo sidoo kale suurtagalnimada yareynta xadgudubka mustaqbalka.

Fadhiga 2.3 Mabaadi'da Muhiimka ah ee IASC / Xeerka anshaxa shaqaalaha gargaarka ee kahortaga SEA

Sharax in IASC (Guddiga Wakiilada Joogtada ah ee PSEA) ay siisay habdhaqan anshax dhammaan shaqaalaha gargaarka oo ay tahay inay u hogaansamaan. Kahor intaadan saxeexin heshiiska shaqada, waa inay saxeexaan xeerka anshaxa wakaaladda oo ay ku jiraan kuwa soo socda: U qaado mid mid.

1. Ku takrifalka galmada iyo xadgudubka ay geystaan shaqaalaha samafalka ayaa ka dhigan falal anshax xumo aad u weyn sidaa darteedna waa sababaha shaqada looga joojiyo.
2. Waxqabadka galmada ee carruurta (dadka da'doodu ka yar tahay 18 sano) waa mamnuuc iyadoon loo eegin da'da qaangaarka ama da'da oggolaanshaha deegaanka. Aaminsanaanta qaldan ee la xiriirta da'da canugga ma ahan difaac.
3. Sarrifka lacagta, shaqada, badeecada, ama adeegyada galmada, oo ay kujiraan Nicmooyinka galmada ama noocyada kale ee bahdilaadda, sharaf-dilka ama macaamil-xumida waa mamnuuc. Tan waxaa ka mid ah isweydaarsiga kaalmada ee ay leeyihiin ka-faa'iideystayaasha.
4. Xiriir galmo kasta oo ka dhexeeya kuwa bixiya gargaarka bani'aadamnimada iyo ilaalinta iyo qof ka faa'iideysanaya gargaarka bani'aadamnimada iyo ilaalinta ee ku lug leh adeegsi aan habboonayn darajo ama jago waa mamnuuc. Xiriirrada noocan oo kale ah waxay wiiqaysaa kalsoonida iyo hufnaanta shaqada gargaarka bani'aadamnimada.
5. Meesha shaqaale bani'aadamnimadu ka soo ifbaxo walaac ama shaki ku saabsan xadgudubka galmada ama dhiig-miirashada shaqaale ay wada shaqeeyaan, ha ahaato isla hay'addaas iyo haddii kaleba, waa inuu isagu ama iyadu ku soo wargaliyaa tabashooyinkaas qaabab warbixin oo hay'ad la dejiyey.
6. Shaqaalaha bani'aadamnimada waxaa waajib ku ah inay abuuraan oo ay ilaaliyaan jawi ka hortagaya ka faa'iideysiga galmada iyo xadgudubyada isla markaana dhiirrigeliya hirgelinta xeerarkooda anshax. Maamulayaasha heerarka oo dhan waxay leeyihiin mas'uuliyado gaar ah si ay u taageeraan una horumariyaan nidaamyo ilaaliya deegaanka.

U qaybi ka-qaybgalayaasha kooxo kooxo oo mid walba siiso xaalad dhacdo ah. U ogolow inay ka wada hadlaan oo ay ka jawaabaan 3-daann su'aalood. Ama u akhri xaaladaha iyaga u daa oo ha ka fikirnaan oo ka jawaab saddexda su'aalood.

- i. Miyaa la jabiyay xeerka anshaxa?
- ii. hadday taas tahay sharcigee baa la jabiyay?
- iii. Maxaad sameyn laheyd marka xigta?

Xaalad xaalad ah

- 1. Peter waa darawal 20 jir ah oo ka shaqeeya mid ka mid ah hay'adaha.** Waxyaabaha gargaarka ee uu ka soo qaado bakhaarka ayuu u raraa xerada qaxootiga ee alaabooyinka lagu qaybiyo. Mid ka mid ah safarkiisa wuxuu aqoonsaday gabar 16-jir ah oo qaxooti ah oo ku socota wadada dhinaceeda wuxuuna siiyay safar ay dib ugu celiso xerada. Tan iyo markaas, si uu u qanciyo, wuxuu had iyo jeer u fidiyaa inuu kaxeeyo iyada oo u socota meel kasta oo ay u socoto mararka qaarna wuxuu ka siiyaa alaabo yaryar oo ka mid ah baakadaha gargaarka ee gaarigiisa, taas oo uu u maleynayo inay iyada iyo qoyskeedu isticmaali karaan. Markii ugu dambeysay ee uu gurigeeda geeyo waxay ka codsatay inuu yimaado gurigeeda si uu ula kulmo qoyskeeda. Qoysku waxay ku farheen inay saaxiibo la yeelatay shaqaale NGO ah. Peter runtii wuu jecel yahay gabadha; wuxuu rabaa inuu la bilaabo xiriir jaceyl iyada iyo inuu weydiisto ogolaanshaha waalidkeed inuu guursado. Wuxuu ogyahay in qoyskeedu ansaxin doono.
- 2. Zainab waa mid qaxooti ku ah mid kamida xeryaha.** Cabdi waa shaqaale laga soo qortay bulshada martida loo yahay si ay cuntada ugu qaybiyaan xerada. Wuxuu u fidiyay inuu siiyo Zainab wax yar oo dheeri ah inta lagu guda jiro qaybinta haddii ay noqonayso 'saaxiibkiisa qaaska ah'. Way ku ogolaatay raali ahaansho. Labaduba waxay isku raaceen inay bilaabaan xiriir galmo midkoodnana uma maleynayo inay wax qaldan yihiin. Zainab waxay rajeyneysaa in xiriirka uu noqon karo baasaboora lagu helo dhalashada deegaanka ama ugu yaraan fursad ay ku kabto raashinkeeda. Cabdi ma sameeyo wax niyad jabiya rajadaas.
- 3. Cumar waa nin ganacsade ah oo degan mid kamida xerada.** Wuu toosaa xilli hore si uu u iibsado qaamuusyada suuqa dukaankiisa. Dhawr jeer, wuxuu arkay John – shaqaale qaran oo la socda mid ka mid ah hay'adaha ka imanaya guriga deriskiisa-Caasha subaxa hore. Wuxuu ka shakisan yahay John inuu xiriir la leeyahay iyada.

Session 2.4 Doorka bulshada ee kahortaga SEA

Weydiiso ka qaybgalayaasha in ay ka fekeraan waxa doorkoodu yahay ka hortagga dhacdooyinka SEA.

Sharax qodobbada soo socda haddii aan lagu soo qaadin dooda.

- a. Bulshadu waa inay soo sheegtaa kiisaska SEA! Ururada bani'aadamnimada iyo shaqaalahooda waxay ku shaqeeyaan mabaadii'da aadanaha, eex la'aanta, sharafta dadka oo dhan iyo ixtiraamka. Sidaa darteed beeshu waa inay soo sheegtaa haddii waxyeello loo geysto, la takooro ama ay weydiistaan shaqaale u shaqeeya urur samafal in ay sameeyaan wax aan habboonayn oo xagga adeegga ah. Dhammaan cabashooyinka waa qarsoodi mana jiraan wax dhibaato ah oo ku soo gaadhayaa adiga oo soo tebiya arrinta.
- b. Haddii aad ka walwalsan tahay ladnaanta ama badbaadada ilmaha, qof naafo ah, dadka waayeelka ah ee bulshada ama aad aragtay, maqashay ama aad ka shakisay shaqaale gargaar oo si aan habboonayn u dhaqmaya, waa inaad tan soo sheegtaa. Waxaad noqon kartaa qofka kaliya ee macluumaadkan leh, iyo kan kaliya ee kaa caawin kara in dadka ay dhibaataadu saameysey ay nabadgalaan.
- c. Diinta (Islaamka, Masiixiyiinta, Hinduuga iwm.) ma aqbali karto dhiig-miirashada iyo ku-xadgudubka galmada. Beel ahaan ula hadal oo ku dhawaaq hal cod: "Uma dulqaadan doonno qof kasta oo sameeya ama oggolaada ka faa'iideysiga iyo xadgudubka galmada. Uma oggolaan doonno cidna inay qariso dambiyadan. Aan ka dhigno dulqaadka eber mid dhab ah". Marka hadal!
- d. Bulshada iyo hogaamiyaasha diinta ma taageerayaan maxkamadaha qarsoodiga ah ee qarsoodiga ah ee laga sameeyay bulshada si loo go'aamiyo kiisaska ku-takrifalka galmada iyo xadgudubka sida guurka caruurta, guurka qasabka ah ama gudniinka fircooniga ah. Markaad aragto, maqasho ama aad ka shakido shirarka noocan ah inay soconayaan-Warbixin.

Module 3 - Jawaab ku saabsan walwalka iyo dhacdooyinka SEA

Fadhiga 3.1: Jidka Warbixinta / Gudbinta

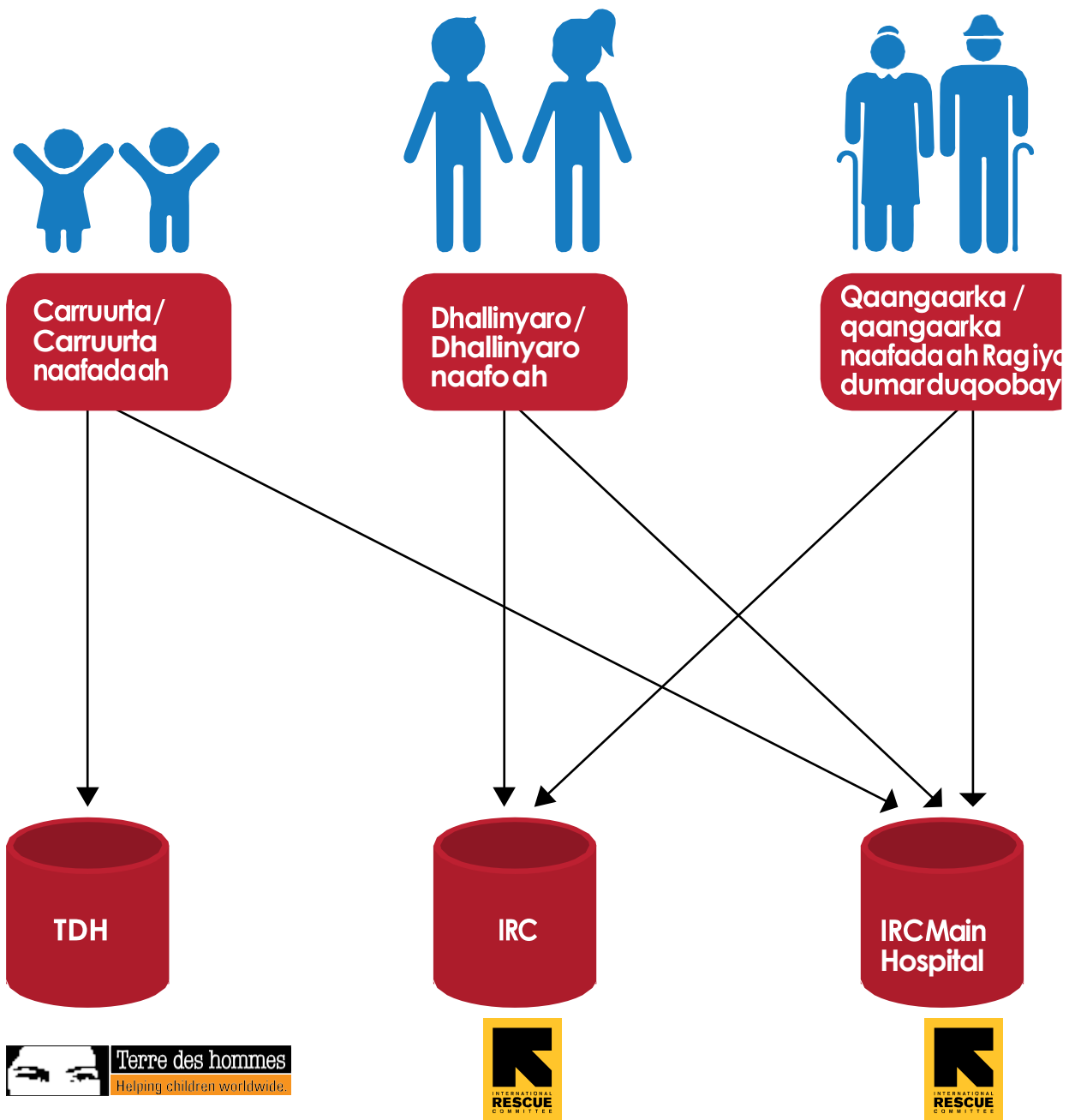
U sharax ka qaybgalayaasha in dagaalkan si loogu guuleysto, ay tahay inay diyaar u ahaadaan inay u soo sheegaan waxa ay arkaan, maqlaan ama ay ka shakiyaan meelaha warbixinta ee khuseeya cabsi la'aan. Maaha inay marka hore baaraan ama ay ogaadaan haddii waxa ay ka shakiyaan inuu run yahay. Taasi waxaa sameyn doona hay'adaha ay quseyso halka laga soo sheegayo arinta.

Weydiiso kaqeybgalayaasha inay xusaan halka ay u maleynayaan inay ka warbixiyaan tabashooyinka ama dhacdooyinka SEA ee:

- a. Xagardheer
- b. Dhagaxley
- c. Ifo

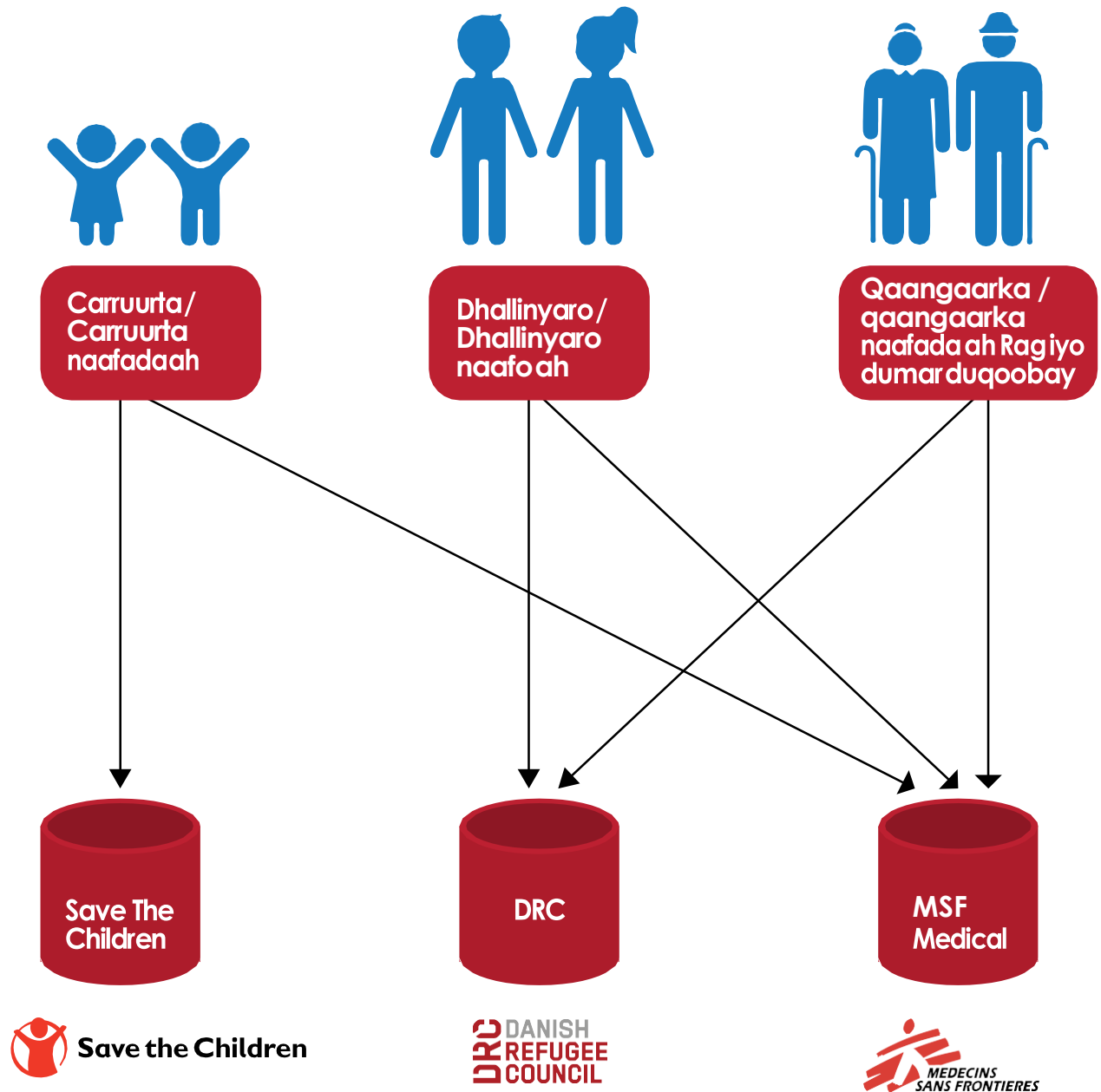
La wadaag kaqeybgalayaasha macluumaadka soosocda oo xasuusi in tixraackan ay kujiraan warbixinta caruurta, dhalinyarada, Dadka naafada ah, dadka waaweyn oo ay kujiraan waayeelka raga iyo dumarka bulshada.

3.2 Jidka Tixraaca Xerada Xagadera

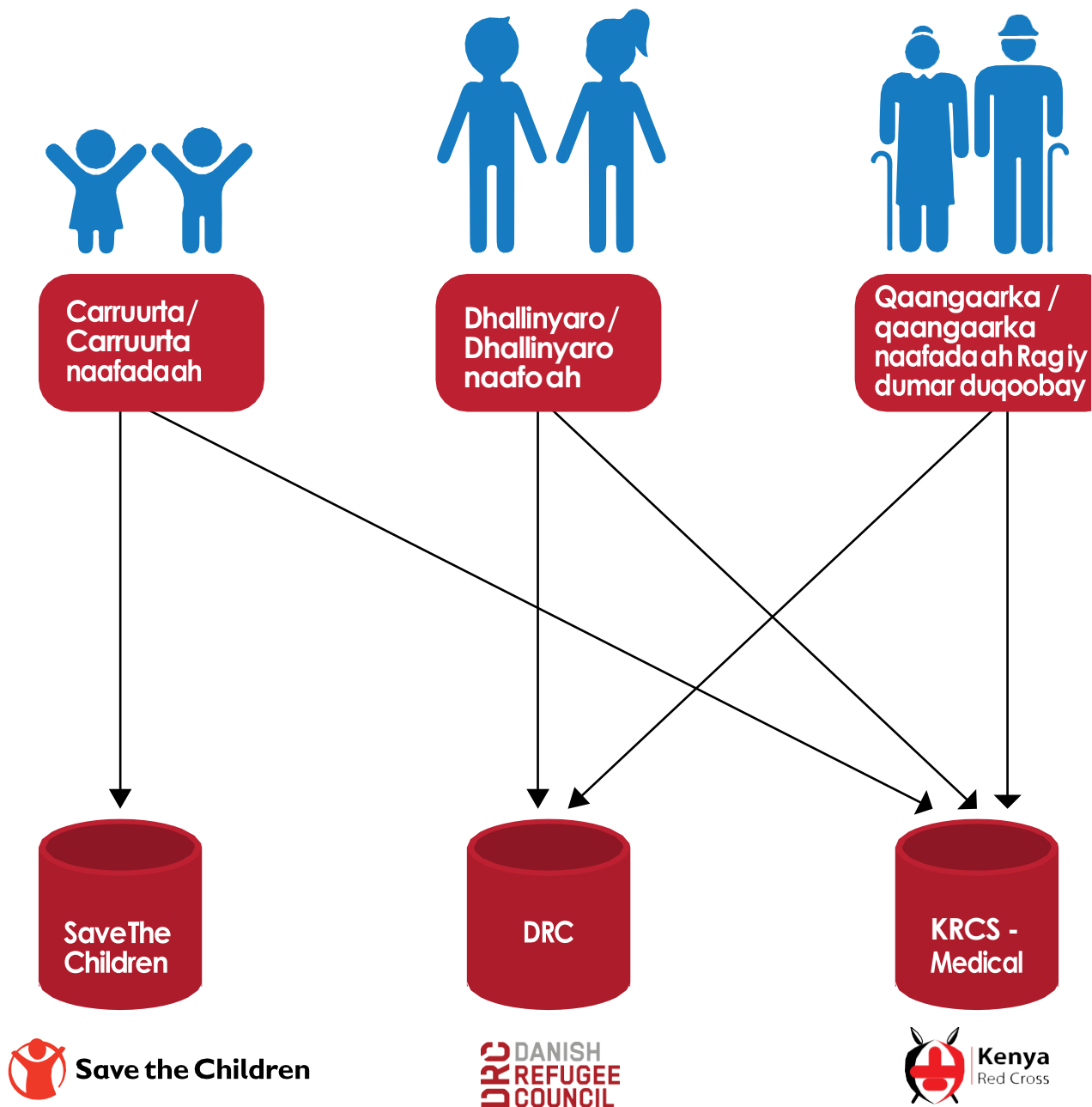
Sharaxin carruurta ka yar 18 sano ay u soo wargelin karaan TDH, Dhallinyarada iyo dadka waaweyn ee ka weyn 18 sano waxay u wargalin karaan IRC. Haddii kiisku u baahan yahay isbitaal marka hore carruurta iyo dadka waaweyn waa inay iska xaadiriyaan isbitaalka weyn ee IRC. Warbixinta waxaa sameyn kara is, xubin reerka, asxaabta ama xubnaha bulshada.

3.3 Jidka Tixraaca Xerada Ifo

Sharax in carruurta ka yar 18 sano ay u soo wargelin karaan Badbaadinta Carruurta, Dhallinyarada iyo dadka waaweyn ee ka weyn 18 sano in ay u warbixin karaan DRC. Haddii kiisku u baahan yahay daryeel caafimaad marka hore, markaa carruurta iyo dadka waaweyn waa inay iska xaadiriyaan KRCS. Warbixinta waxaa sameyn kara is, xubnaha qoyska, asxaabta ama xubnaha bulshada.

3.4 Jidka Tixraca Xerada Dagahaley

Sharax in carruurta ka yar 18 sano ay u soo wargelin karaan Badbaadinta Carruurta, Dhallinyarada iyo dadka waaweyn ee ka weyn 18 sano in ay u warbixin karaan DRC. Haddii kiisku u baahan yahay daryeel caafimaad marka hore, markaa carruurta iyo dadka waaweyn waa inay iska xaadiriyaan MSF. Warbixinta waxaa sameyn kara is, xubnaha qoyska, asxaabta ama xubnaha bulshada.

Lifaaqa 1

Mabaadi'da Muhiimka ah ee IASC

- KA ILAALINTA KA FAA IIDEYSIGA GALMADA IYO XADGUDUBKA
- Xeerarka Anshaxa Jinsiga ee Shaqaalaha Hay'adaha Gargaarka
- Shaqaalaha gargaarka waa loo ganaaxi karaa – waana lagu ruqsayn karaa- hadday ku kacaan falal jinsi oo aan la aqbali karin. Waana kuwan xeerarka la rabo inay ku dhaqmaan:
- Shaqaalaha gargaarka looma oggola inay xiriir jinsi la yeeshaan qof ka yar 18 sano, xitaa haddii sharciga dalkoodu saamaxayo. Inay yiraahdaan maanan ogayn qofka da'diisana ma aha cudur daar.
- Shaqaalaha gargaarka looma oggola galmo ganacsi ah oo lacag, shaqo, badeeco ama adeeg la dhaafsado – kuwanoo ay ku jiraan alaabta iyo adeegga mucaawanada dadka dhibaataysan loogu talagalay. Waa in aysa adeegsan ballanqaadyo alaab ama adeegyadaas ah si ay ugu qanciyaan dad kale inay aqbalaan dhaqan kastoo hoos u dhigaya ama dullaynaya dadkaas. Taana waxaa ka mid ah in dadka jirkooda ka ganacsada la siiyo ama loo bandhigo lacag.
- Shaqaalaha gargaarku waxay saameyn ku leeyihiin dadka hela alaabta iyo adeegyada mucaawinada ah. Tanina waxay ka dhigaysaa dadkaas kuwo ka awood sarreeya kuwa u baahan gargaarka. Sababtaa darteed ayaa hay'adaha gargaarku waxay si xooggan ugu dhiirrigeliyaan shaqaalohooda inaanay innaba xiriir jinsi la yeelan karin dadka dhibaataysan. Xiriirkaasina wuxuu u muujinayaa howlaha gargaarka kuwo hufnaan yar oo aan la aamini karin.
- Haddii ruux shaqaale gargaar ahi ku shakiyo in mid ka mid ah shaqaalohooda ama shaqaale hay'ad kale uu jebinayo xeerarka hay'adda gargaarka ee dhaqanka jinsiga, waa inuu soo sheego si waafaqsan habraaca u deggan hay'adda.
- Shaqaalaha gargaarku waa inay abuuraan misna dhowraanna goob shaqo oo ka hortagta dhaqammada jinsiga ee aan la aqbali karin kuna dhiirrigelisaa shaqaalaha inay u dhaqmaan si waafaqsan xeerarka anshaxa. Dhammaan maareeyayaashu waxay ka mas'uul yihiin inay taageeraan oo dejiyaan nidaamyo dhowra goobtaas

By

No.10 Wadada Amboseli,
Wadada Ou Gitanga, Lavington
P.O. Box 40521-00100 Nairobi
Mobile: +254 721 551 451
Email: info@windle.org
Website: www.windle.org